

“Bataila baten ilunabarrean,
 Gauak irentsi behar zituen hildakoez bete zelaian
 Zihoan zaldiz aita, halako irri gozoa zeukan
 heroia,
 Kuraia handia zuelako eta garaia zelako
 Besteen gainetik maite zuen husar bat lagun.
 Hots ahul bat sumatu uste izan zuen ilunpean.
 Bide bazterrean odoletan arrastaka zihoan
 Ihesean jarria zuten armadako espainiar bat zen,
 Marruka, hautsia, zurbil eta erdiaz goiti hila,
 Eta zioena: "Ura, ura, urrikal zaitetze!"
 Aitak, hunkiturik, zelatik dilindan zeraman
 Ron xahako bat luzatu zion bere husar leialari,
 Esanez: "To, emaiok edatera zauritu gaixo horri."
 Tanpez, husar jaitsia harengana makurtua zelarik,
 Gizonak, mairu gisako bat,
 Oraindik gordea zeukan pistola bat hartuta
 Nire aitaren kopeta begiztatzan du oihukatuz:
 "Arraioa!"
 Hain hurbil pasa zen tiroa, non kapeluak lur jo
 Eta zaldiak atzera egin zuen putinka.
 "Emaiok edatera hala ere ", esan zuen aitak.”

Mendeen Legenda, 1. saila, XIII, 1

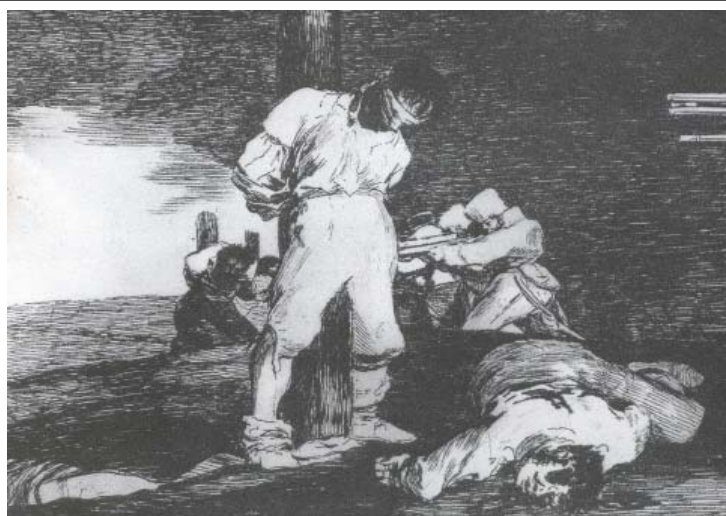
BATAILAREN ONDOTIK

Hugo generalak, olerkariaren aitak, José Bonaparte Napoleonen anaiaren gudataldeak Espainiara eraman zituen gudan zenbait agintaritzak izan zituen. Gudatalde hauek, 1802an gogorik gabe abdikatu zuten Borboitarren ondorengo ziren antzinako erregeen alde zeudenen aurka zihoazen. José erregearen soldaduek errepresalia higuingarriak izan zituzten terroristatzat hartzen zituzten gerrilarietzat (gehiegizkoa zen hitza, baita gaur egun ere, eta oso zeazki erabiltzen ez zutena). Haien arerioek, Frantziak ateismoa eta moraltasun falta adierazten zituela pentsatzen zuen espainiar kleroaren zati garrantzitsu batentzat gehiegizko abertzaletasuna zuten haiek, antzeko alaitasunarekin sarraskitu eta torturatu zuten.

1825

1825 Hugo Jeneralak, A. Deverieren marrazki batean oinarrituz egindako margolan anonimoa. MHV©Lauros Giraudon.

Grabatua: Francisco de Goya, "Eta ez dago erremediorik", 1808 © Coll. Viollet

Achile Devéria-k Victor Hugoren aita zen Leopoldo Hugo-ri buruz (1773-1828) ematen duen irudia, 1825ean jubilatzean gertatutako modeloaren promozioaren ondorengo da. Gloriazko soldadu baten irudia da, suhartasuna eta gizatasunaren irudikapen gisa bere semeak olerkietarako aukeratutako irudia. Espainiako gudaren inguruan hain gutxigarria ez den ikuspuntu bat, 1863 arte argitaratu ezin izan zen Goyaren grabatu bilduma da, Espainian Bonaparterekin izandako guda odoltsuaren zorigaiztoko ondorioak.